

אלו התורה באה ללמדנו רק על ה'חפצא' - מהם גבולות הערים ומה שמותיהם בלבד, מפני להפיק מהם תועלת ל'גברא' - לגני האדם.

ועל כן בא רב גביהא מארגיזא ואמר פה טעמאי, שפאמר טעם ופירוש בפסוקים אלו המלמדנו לקח מתוק: "מינה ודימונה ועדערה" כל שיש לו 'מנחה' על חבירו ו'דומם', שוכן 'עדי עד' עושה לו דין, קנאה היא אינה רק בעניני דעלמא, אלא

גם בעסק התורה, כמו המעשה הנ"ל שאותו חכם התקנא בחבירו פן גילו שהוא חכם בתורה יותר ממנו.

אינד מפסיד מהצלחת חברך

אף הוא ערוך בשבון נפש עם עצמו ואמר בלבו 'וכי מה אני מפסיד בכה שחברי גדול ממני בתורה ואדברבה, על ידי זה יש לי יותר חשק להספיק ולהתעלות בתורה' וכן הוא הבין שאם הוא יגרו

אחר קנאתו וידבר עליו בזלזול, הוא יזיק בכה לעצמו בעולם הזה ובעולם הבא, וכך הוא פכש את קנאתו בתוך לבו ולא הוציאה לפעל, והעיד שבזכות זה נחל חיי עולם הבא.

ולפי זה אפשר לפרס את דברי חז"ל ולומר 'שוכן - עושה לו דין עדי עד', כלומר שהקנ"ה עושה לו דין על השתיקה ונתנו לו על קנ חיי עולם הבא שהם שוכר נצחי 'עדי עד'.

לא לראות חסרון ביהודי!

פרשתנו פרשת מצרע מלמדת אותנו כמה צריך להזהר מלשון הרע, כי כשאדם מדבר לשון הרע, הוא עוסק ברע, לגרם נזקים לאחרים, וייתכן אדם שזנהר מלבד לשון הרע, אבל הוא עוסק ברע ובמזדות מושחתות, ולכן עלינו לזכר שעקר אסור ספור לשון הרע הוא בכדי שלא לגרם נזק והוצאת שם רע לחברו על ידי לשונו, בדברי מקנא החפץ חיים זיע"א, ובנדאי שאם אדם מזיק לאחרים במעשיו והוא רק נמנע מלהזיק בפיו על ידי דבורי לשון הרע, לא הועיל בכה.

ועל כן, על האדם להתפלל ולהתאמץ לרפוש עין טובה ולב טוב על הבריות ורק כך יוכל להיות נקי בגמילות מלשון הרע וימציא אותיו ויפיר בשפלות עצמו ובחסרונותיו וכך יבין שאין לו זכות לדבר על הרע שרואה באחרים, בעוד שבו עצמו קיים הרבה רע.

רע בחפצא או בגברא?

וכמו שאת הרע שלו הוא יודע להסתיר ולחפות עליו, כך עליו להסתיר ולחפות על הרע שרואה באחרים, ובפרט ש'כל הפוסל במומו פוסל', פי יתכן שחברו נכשל במעשה רע, אף אצלו הרע הוא רק בחפצא, הינו שעשה 'מעשה' רע בלבד, אבל הגברא - הוא בעצמו אדם טוב, ואילו אדם

שעוסק לדבר ולרכל על אנשים, יתכן שלא מצוי אצלו 'חפצא' של מעשים רעים, אבל בגברא יש רע, שבבלבו ובפיו הוא חושב ומדבר רע על הבריות, רח"ל.

והסבה שהתורה מזוהרה דוקא על אסור לשון הרע ולא פתחה במפדש להזהר מלב רע ומעין רעה על הבריות, היא משום שהן מצוות ששייכות ללב והתורה לא מרבה לפרש לנו את חובות הלב, ומה גם שפאשר האדם נמנע מלספור לשון הרע על בני אדם, הוא מגדיל את עצמו ואת הסובבים אותו לאהב את הבריות, וגם פשוטים בהם איזה חסרון, לדון אותם לכך זכות ומעיקרא הוא מטהר את עיניו שלא להבחין בחסרונות שבאחרים, אלא לראות רק את הטוב שבהם.

ומאידך, לשנו אדם שמוזבר לפעמים לשון הרע כשזה לתועלת ולפי כללי ההלכה, אבל לבו מלא וגדוש בעין טובה על הבריות ורצונו עז להיטיב להם ומשתדל תמיד לשמח את הבריות.

מתיקות ערי המוסר

על האדם להתרחק מלשון הרע וגם לא לדבר בגנות אנשי עיר מסוימת, אפילו שאינו מזכיר

שמות של בני אדם מסוימים, ואפשר לבאר על פי זה את דברי הגמרא הנ"ל: 'מאי דכתיב "קניה

ודימונה ועדערה", כלומר, מדוע הפסוק מונה את ערי ישראל שמופירות את החסרונות כמדת

מתיקות 'קמחא דפסקא' ישירות משמים!...

בציור שבכותרת הגליון: ר' אפרים זמון כבוד לקבל קמחא דפסקא ואלו לר' מנשה לא מאשרים לקבל מהחלוקה. אינה חזק ילמד ר' מנשה כדי לעבר את הנסיון הזה בשלום? ומה יהיה שכרו הגדול, ומתי יראה אותו? **בציור שלפנינו:** ר' אברהם הנו בעל חנות פלאפל ותיקה שעברה אליו בירושה מאביו, ובערב פסח הוא מרויח בכפלים. פאשר המון אנשים קונים אצלו, אף דא עקא שבחור צעיר החליט להקים בסמוך לחנותו דוכן שבו הוא מוכר פלאפל בחצי מחיר ובכה קפח את פרנסתו של ר' אברהם.

ר' אברהם עומד וזועק אל ה: הצילני מפעם על הבחור, הצילני מלהקפיד עליו, והצילני מלקנאות בהצלחתו. תוך כדי תפלתו הבוקעת מעמק לבו. בני המשחקים בחנות הריקה גלו שאחת הרצפות נתנת להגברה וכשהגביהו אותה גלו תחתיה מטמון גדול

על כך במאמר: 'מתיקות ערי המוסר' ובמאמר 'מי ילמד אותך לשתק מתרעומות ומתלונות!'

שטמן שם הסבא, אביו של ר' אברהם ולא הספיק לספר לו טרם פטירתו. היאך קשור שם הרחוב 'צקלג' למעשה זה?

עצות מתוקות

יש לרמו בשתי הצפורים של המצורע, התייה והשחוקה, את דברי תו"ל (תמיד לב) שאמר, הרוצה לחיות מימת את עצמו והרוצה למות תיחה את עצמו, ויבאר שהרוצה לחיות מימת את מדותיו הרעות ויתרחק מהקנאה, שהרי המקנא חשוב כמות, שעצמותיו מרקיבות כמ"ש: "ורקב עצמות קנאה", וכן "מימת את עצמו פרושו שימימת את ישותו מגאון ולא ישבח את עצמו, אלא ישבח את האילת. **ואם** הוא רוצה למות, תיחה את עצמו, הינו שיחיה את קנאתו וגאוןו ואת שאר מדותיו הרעות שחן ממיתות את האדם מהחיים האמתיים של קרבת אלקים, רח"ל.

מתקוות שיחי

רבנו של יולם, חננו מאתך בחכמה, בינה ודעת של נאמנות ללכת בדרכיך בתמימות גדולה ונבחר פחים האמתיים של קרבתך ואהבתך ונמית את מדותינו הרעות ותיחה את מדותינו הטובות ויכני להפך את יצרנו הרע ליצר טוב, אמן סלה.

ובעצם, השמונים שנה הקשות שעברו על משה רבנו מרמזות על שמונים שנה של כל אדם שחן עקר תויו של האדם עלי אדמות, שבהן אדם יכול לעבד את ה' מבלי ששום אדם מכיר ויודעו ולאחר מכן הוא יזכה לעולם הבא גדול מאד ויתענג על ה' לצד נצחים, אבל בימי תויו האדם בעולם הזה, לא טוב לו להתענג ולהצליח בכל מעשיו ידיו בלי שום צער, כי הצלחה כזאת היא סכנה עבורו, שעלולה לגרם לו להתנאות ולזלזל בפריית ולתת בהם דפי חלילה.

וכיצא בזה לכל אחד יש צעקת לגימה לפי ענינו, כשהוא מרגיש מקפח שלא קבל את מה שלדעתו מגיע לו, ואפילו בענינים שאינם של ממון, וכגון פסונותינו לשני פבוד שדקמה לאדם שאותו פבוד מגיע לו ולא לחברו, וכדומה.

ובאמת, אע"פ שדקמה לאדם בברור שזולקח ממונו מה שהיה אמור להנות לו ונתן לחברו, בכל זאת הרי אמרו תו"ל 'אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כפלא נימו', ועל האדם להאמין שמה שזולקח ממונו זה בנדאי לא שיק לו, ויתכן שאילו היה לה את אותם מאכלים או את אותו ממון שזולקח ממנו על ידי חברו, היה נגרים לה חלילה נזק על ידם וכדומה, וה' הטוב לקח ממנו את אותם דברים, כבד' להביא לה הצלחה אמיתית במדה גדולה שבעתים ממה שחברו לקח ממנו.

ואם עקשו אינה רואה את ישועתך, המתן בסבלנות, כי יתכן שתראה אותה בזמן קרוב, ויתכן שה' שומרה לה לשנים הבאות, כשתצטרך לה ביותר, כגון בעת שתחתי ילדים וכדומה, וישנה להמתין בסבלנות, כי ככל שהיא מתמהמהת מלבא, היא הולכת וגדלה במעלתה, וכשהיא תגיע - היא תגיע בשלמות גדולה ועצומה.

ימי הצער והבדידות של משה רבנו

ואדם שדומם בעת שיש לו צעקות לגימה כאלו על חברו, 'שוכן בסנה עושה לו דין', שוכן בסנה מוכס על הקב"ה שהתגלה למשה רבנו בלבת אש בסנה בעת שהיה רועה את צאן יתרו חותנו במדבר, ולקאורה, מה ענינו של הפנוי 'שוכן בסנה' לענין צעקת לגימה?

אלא שבזמן שעם ישראל השתעבדו במצרים, גם משה רבנו עבר סגל גדול מאד, שהצטרע ויבכה רבות על צערם של אחיו היהודים, ובמשך שמונים שנה הוא עבד את ה' בבדידות וחו הרי אצלו שנים של צעקת לגימה, שבהן היה חסר לו את הצוות לבני אדם כדי ללמד דרך ה' שהיא תענוג ולשמה פלגימה טובה, ורק כשה' שלח אותו לגאל את ישראל, הוא עבד את ה' בגלוי והחלו להפיר במעלתו.

הקנאה שיש באותן ערים, פדגמות מה שמוני חז"ל עירות שיש בהן הסרונות, כגון שבני עיר מחוזה נקראים בני גיהנם (ר"ח), וכן אנשי גליל לא נתקמה תורתם בידם (ערוך גנ).

ועל כך פרש רב גביהא שהפסוק מונה את השמות של הערים הללו כבד' ללמדנו לקח, שמי שיש לו קנאה על חברו והוא דומם ושותק, שוכן עדי עד עושה לו דין, כלומר שאזכה למעלה גדולה, וכמוכא באגרת הגר"א: 'כל רגע ורגע שהאדם חוסם פיו, זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך גבורה יכולים לשער', וסבת השכר הגדול על כך היא מפני גדל הקשי שבדבר, שפאד קשה לאדם לשתק מלדבר דבורי רישון הרע ולזול על אחרים.

מי לקח לה את הקמחא דפסחא...?

שאל רב אשי, אם פן פיצד נדרש את הפסוק: "וצקלג ומדמנה וסנסנה", פלומר, פיון שרב גביהא דרש את הערות הראשונות על בני אדם שמתקברים על קנאתם, אם פן פיצד נדרש גם את הערים האלו על בני אדם, ויש לבאר זאת על פי מה שאמרו תו"ל שהאדם הוא עיר קטנה, ויש אדם שפנה לו להקרא בשם: 'קניה', על שם הקנאה שיש בלבו, וכן על זה הדרך, לכל אדם נאה להקרא על שם מדותיו, ורב אשי שאל, פיצד אוכל לדרש לטובה את אותם אנשים בעלי מדות קשות ולתן בהם טעם מתוק?

השיבו רב הונא ופרש את הפסוק "וצקלג ומדמנה וסנסנה" - 'כל מי שיש לו צעקת לגימה על חברו ודומם', שוכן בסנה עושה לו דין, ובפשוטו, צעקת לגימה הינו שאדם יורד לפרנסתו של חברו, או יתכן צעקת לגימה גם כאשר חברו לקח בחליקת ה'מקמחא דפסחא' מוצרי מזון יותר ממה שמוגיע לו ואתה מבין שהדבר היה על חשבונך ובגללו לא נשארו מוצרים עבורך.

מי לקח לה את הפרנסה...?

וכן כאשר היה מקום עבודה עבורו וחברו הקדים אותה וקחו לעצמו, גם זה נקרא צעקת לגימה,

שנים של צעקת לגימה

ימי הסבל שהיו לה מלידת הילד וכן לאחר של שבעת הימים של נדת דותה שבהם יש לה צעקת לגימה על כך שראשה ואבריה כבדים עליה (דה סא), והיא דוממת ומקבלת עליה את היסורים בשתיקה, היא זוכה קעת לאחר לידת הילד, שפיום השמיני מלים את הילד ויבכה הוא טועם מעט מהסבל שאמו סבלה עבורו, כדי שיעד להפיר לה טובה ולכבדה.

והאיש צריך ללמוד מהמאשה לזלם גם הוא בעת שיש לו צעקת לגימה בביתו, פאפשר אשתו לא מלאה את מבקשו פרצונו, כמו שהיא סובלת בשתיקה כדי להביא עבורו את המשך הדורות.

לו, שעל כך הוא יזכה ששוכן בסנה עושה לו דין לטובה' ומזכה אותו לעולם הבא, כי ה' שוכן גם בלבו של אדם שיש בו מדות קשות כשתי הסנה הקוצני ואם מתגבר ודומם מצעקת לגימה, ה' עושה לו דין לטובה.

מי ילמד אותך לשתק מתרעומות ומתולונות?!

קעת יבן מה שהתורה התחילה עם תורת היולדת, שפאשר היא יולדת זכר, התורה אומרת שהיא טמאה שבעה ימים "מימי נדת דותה" שהם ימים של סבל, "ויביום השמיני ימול פשר ערלתו", פיום השמיני לאחר שבעת

ועתה יבן מדיע בענין צעקת לגימה חז"ל מכנים את הקב"ה בשם 'שוכן בסנה', כדי ללמדנו דבר נוסף, שגם אם אני רואים אדם שהוא עדין לא זכה את מדותיו כראוי ומקמות בו מדות קשות הזדומות לשים הסנה הקוצני, אי פאפשר לדעת ויתכן שבשמים יש לו ערך גדול, כי אולי הוא נושא שנים רבות של צעקת לגימה שבהן הוא 'דומם' ושוכן בבדידות, משום שפני אדם לא מתענינים בשלמו וכדומה, ובדידות זו היא פפרה עבורו וגורמת לו שפלות וקרבת אלקים גדולה.

פא שהיא נושא בלבו צעקת לגימה כלפי חבר מסים שפצערו ומפרפו והוא דומם ואינו משיב

צרעת של תלונות

ונסמך לקר תורת המצרע, ללמדנו שאם אדם לא לומד מאשתי ולשתק ומתלונן ורוטן על כל דבר שנעשה שלא כרצונו, הוא בא לכלל לשון הרע וסופו שלוקה בצרעת וישם הוא מוכר לשבת בבדידות ולהיות שם דומים ושזתק בלי שום חברים וזאת למשך שבועה ימים, כדי שיבוא להעריך את שבועת ימי הסבל שיש לאשתי שהיא סובלת אותם בדומיה.

ולפי זה יובן שהיולדת מביאה בן וינה או תור לקרן בן יולדת, כי הינה מלמדת את מדת הנאמנות (עי' עירובין ק) ונאה הינה הנאמנות לבא על ידי האשה הנאמנת וסודלת את סבלה בדומיה, ואלו המצרע מביא שתי צפרים המצפצפות בקולן, הפך מהינה שהיא שותקת, משום שהוא צפצף בקולו והתרעם על כל מה שחסר לו.

[ורק אם אין לו שני כבשים, הוא מביא שתי תורים או בני יונה ויש לפרש שזאת משום שצעים הדבר שפעת אין לו כבשים לקרן - מביא לו

שפלות שגורמת לו להיות מכאן ואילך נאמן כינה ולדמם מלהתרעם]. וצפור אחת שותטים ואת השניה משלחים, ללמדנו שישנם נסיונות שתקנתם היא לכבש את הוצר בתוך הלב, בדומה לשחיטת הצפור, וישנם נסיונות שתקנתם היא לברח מהוצר הרע, בדומה לצפור הנשלחת ובורחת על פני השדה.

תגלחת שגורמת תגלית מעינות

והתורה מצוה את המצרע לאחר טהרתו לגלח את כל שערו, וישאל בעל הבן איש חי, מדוע הוא צריך לגלח את השער? ומבאר, שהסבה שאדם מדבר לשון הרע היא משום שנדמה לו שהשני מצלח יותר ממנו, ומרב קנאתו הוא מדבר עליו לשון הרע, ועושהו בצרעת.

וכשהוא נטהר מצרעתו, עליו לגלח את שערו וזאת כדי להזכיר לו את המעינות הטובים שה' נטע בנפשו, שהרי אמרו חז"ל שלא יאוב היו טענות שפכביכול התחלף בשמים בין איוב לאיוב, ועל כך ה' אמר לו, בין שערה לשערה לא

התחלף לי, בין איוב לאיוב התחלף לי?! כלאומר, שמתחת לכל שערה יש מעין המצמיח אותה (בי"ט טו), וה' שומר את האדם, שכל שערה תינק רק מהמעין שלה, שאילו ינקו שתי שערות מאותו מעין, נחשף מאור עיניו של האדם.

ולכן המצרע שיש לו טענות גבול, מגלח את כל שערותיו, פי בגלוח השערות אפשר להבחין בגומות של השערות שפוכירות את המעינות שתחתן, ובכך האדם נזכר במעינות הטובים שה' נטע בנפשו שהם: מעין השמחה, מעין אהבת ה', מעין האמונה, הפסחון, התמימות, הענוה, אריכות אפים, עין טובה וכו', וכשזכיר במעלותיו, שוב לא יתקנא בחבורו ולא יבוא לכלל לשון הרע וזוהי תשובת המשקל שלו ושלמות טהרתו.

במצוינו למדים לקח מתוק, שבועת שאדם מגלח את שערות ראשו עובר שבת ויום טוב, ויחשב בזמן התגלחת על המעינות הטובים שה' נטע בנפשו, וישמח בהלקו ולא יביט על אחרים בקנאה לחשב שהם מוצלחים יותר ממנו, אלא יודה לה' על החלק שנתן לו.

התקנה המתוקה לפגועים המרירים

בפרשת תזריע התורה מצוה את היולדת להביא כבש לעולה וכן וינה או תור לחטאת, ולאחר מכן נאמר דין מצרע שגם הוא צריך להביא קרבנות פאלו, שבתחלת טהרתו הוא מביא שתי צפרים ובימים השמיני טהרתו הוא מביא גם שני כבשים, וקרבתו אלו מלמדים אותנו שאם עם ישאל זכים וזהם הפצים להודות לה', ה' מזהב אותם להביא קרבנות מתוך חסד ה', כקרבתו היולדת שאינם לאור מנתת ה' על שנתן לה ה'.

ואם חלילה לא זכים, ואינם מודים לה', אזי באה צרעת חלילה, פדגמת הפגועים הנוראים שארעו בשבעות אלו, שקטלוו תי' יהודים קרים, שהרי מיתה היא דוקמה לצרעת, כמאמרם 'מצרע חשבו פמת', ואותם שנהרגו על קדושה ה' הם דומים לשני הפכשים התמימים שהמצרע מביא לקרן.

וצפורי המצרע מלמדות אותנו שאחרי שברר נעשו הריגות, תקנתנו היא לצפצף בפניו דברי הודאה לה', כמו שטהרתו של המצרע החשוב פמת היא להביא שתי צפרים המצפצפות בפיהו, וישני הפכשים שהוא מביא מלמדים שעלינו להכיר טובה לה' על כל אברי גופנו, כמו שהקרבנות גורמים לאדם להודות על אברי גופו, כשמתבונן באברי הבהמה הדומים לאבריו.

לרגע אחד, כי בכל רגע הוא יכול להפך לבור דמים ח"ו, אבל הוא השיב לי: עוד קמט יחמיצו לי המצות, צא מיד מביתי! לא האמנתי שפך הוא יגיב לי, אבל בלית ברירה החלטתי לצאת ולעמד ליד הבור ולשמר שאף אדם לא ינזק שם.

עוברת שעה, ואף אחד לא בא לטפל בבור הפתוח. נכנסתי שוב לאותו בית, ושוב דחו אותי ככפעם הקודמת. ואז כשצאתי חשכו עיני! אשר גרתי באי ילד כבן תשע שרץ ברחוב, נפל לתוך הבור והוא קעת אוויר בצדי הבור וזועק זעקות אימה! נכר היה שאין בכחו של הקטן להחזיק כך זמן נוסף, ובהשגחת ה' הגדולה, פנראה בזכות שעמדתי שם זמן רב לשמר שלא ינזק, וכני ה' להציל נפש מיישראל. ברזיות גדולה התכופתי והרמתי אותו בורועתי והוצאתיו כשהוא ספוג במי הביוב וברחי נורא!

כמובן, שלאחר המקרה הזה, יצאו מיד דערי הבית ותקנו את הבור אך חבל שהיה זה באחור... אמנם שמחתי בזכות שנפלה בחלקי להציל יהודי, אבל הייתי בצער גדול על ההתרשלות, ורחם ה' ויפקח את עינינו.

ו. א. ירושלים

המשך ושבם ברחוב זה. מתיקות הניסים

לא הרשתי לעצמי להמשיך בדרכי לביתי, והחלטתי לטפל בבור הזה שברה"ה. דבר ראשון בדקתי ע"י קרש עבה את עמק הבור, ונוכחתי לראות שהוא עמוק מאד, כך שאם ח"ו ילד נופל לתוכו, הוא מסגל להשאר שם לנצח, בלי שידע על כך אף אחד...

התקשרתי לחברת ה'היחון' הודיע להם על כך אבל הם סרבו להגיע ולטפל בזה, כי הסבירו לי שזהו בור ביב שאינו שך להם, אלא הוא פרטי וישך לדיירים הסמוכים.

דפקתי בדלת הסמוכה, וכשפתחו, ראיתי באותו בית חבורה שעסוקים באפיית מצות. נגשתי למבגר שבהם, וספרתי לו על המקשול שבחויץ ועל הסכנה שבקך. הוא השיב לי על אתר: 'כן, אנחנו פתחנו את הבור כדי לתקן סתימה', אבל קעת אין לנו זמן לסגר את הבור, כשנגמר את אפיית המצות, נסגר אותו.'

התפלאתי מאד מתגובתו והסברתי לו שלא יתכן להשאיר את הבור כך אפילו

חדודים מתוקים

- א. מיה תקנתו של מי שמקנא בחברו המוצלח ממנו? ב. איזה קלון מתגלה בגברא' שמוציא חסרון ב'הפצא'?
- ג. איזו 'עצקת לגימה' יכולה להיות בזמן חלוקת קמחא ומה האמונה היהודית בזה? ד. מה מלמדנו הסבל שפשהו רבנו סבל למשך שמונים שנה? ה. איזה לקח מלמדת השתיקה של האמא לבן ולאבא?

התשובות מנחות בתוכן גליון זה. ניתן לשלוח את התשובות לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com או בהודעה קולית בקו 'קול מתיקות': 073-313-4395. בצירוף שם כתובת וטלפון.

שם הוכה מפרשת צו: מרדכי עבדי, אשדוד.